

ASTE ALEVIKU ARENGUKAVA

2015-2020

Lääne-Saare vald
Saare maakond

01. november 2015

SISUKORD

1. Eessõna	3
2. Sissejuhatus	3
3. Aleviku üldkirjeldus	3
3.1 Aleviku ajalooline taust	3
3.2 Aleviku paiknemine	4
3.3 Aleviku looduslikud olud	4
3.4 Aleviku majanduslikud olud	4
3.5 Aleviku infrastruktuur	5
3.6 Aleviku elanikkond	5
3.7 Elanike koostöö	5
3.8 Aleviku arengutendentsid	5
4. Aleviku vajadused	5
4.1 Arenguvajadus	5
5. Aleviku tuleviku visioon	6
6. Aleviku arengueelistused	6
7. Aleviku arenduse tegevuskava	8
7.1 Aleviku arenduse tegevuskava	8
8. Arengukava elluviimine	9
9. Lõppsõna	9

1. EESSÕNA

Euroopa Liiduga (EL) liitumine kiirendas Eesti majanduslikku arengut.

EL tööjõuturu avanemisega siirdub rohkem tööeas inimesi välismaale. Probleemiks on jätkuvalt asendustööjõu leidmine, eeskätt ümber- ja täiendõppe kaudu.

Kiiresti areneva ja Euroopasse pürgiva riigi koosseisus oleva väikese Eesti aleviku elukeskkonna säilitamine ja parandamine vajab eelkõige aleviku elanike aktiivset osalemist ning nendepoolset selget tulevikumääratlemist. Tihendades koostööd koduvallaga, tuleb vaadata muutuva ühiskonnaga koos kaugemale ette ja mitte elada vaid tänases päevas. Siit tuleneb vajadus teha ümberkorraldusi eeskätt planeerimistegevuses. Määratledes ja teavitades aleviku seisukohti, saame mõjutada koduvalla otsuseid. Seeläbi on meil suurem võimalus saada hädavajalikku toetust ja külale eluliselt vajalike projektide kaasfinantseerimist.

Allpool esitatud arengukava püüab läbi arutada tekkinud olukorda ning koostada reaalselt analüüsi praegusest olukorrast. Analüüsi tulemuse abil on võimalik selgelt määratleda olemasolevaid probleeme ning koostada vajaminevad arenguplaane puuduste leevendamiseks või kõrvaldamiseks.

2. SISSEJUHATUS

Käesoleva arengukava eesmärgiks on määrata Aste aleviku peamised arengusuunad ja tegevusvaldkonnad aastani 2020.

Aste aleviku koostatud arengukava võimaldab kavandada aleviku tulevikku terviklikult ja tasakaalustatult, arvestades siinjuures olemasolevaid ressursse ning valla arengu- ja valdkondlikke eesmärke.

Aleviku arengu planeerimisel on silmas peetud keskkonnasõbraliku ja terve elukeskkonna säilitamist alevikus. Lähtekohaks on võetud vabas turumajanduses ellujäämiseks vajaliku konkurentsivõime säilitamine ja säästva arengu põhimõtted. Eelkõige on arengukava koostamisel püütud lähtuda alevikuelanike soovidest ja ettepanekutest.

Aste aleviku arengukava lähtub Eesti Vabariigi seadustest, Saaremaa maakonna planeeringust ning Lääne-Saare valla üldplaneeringust ja arengukavast.

3. ALEVIKU ÜLDKIRJELDUS JA HETKEOLUKORD

3.1. Aleviku ajalooline taust ja tänapäev

Kuni 1939. aastani olid Aste aleviku praegused alal Saia küla heinamaad. Seoses 1939. aastal sõlmitud vastastikuse abistamise lepinguga Eesti ja Nõukogude Liidu vahel, hakati toonase NSV Liidu riigikaitse eesmärgil Saaremaale rajama sõjaväebaase. Üks neist paiknes ka praeguse Aste aleviku maadel. Ehitustöödel osalesid muuhulgas ka kohalikud elanikud.

Laoküla ja Aste küla karjamaadele rajati lennuväli. Aste küla maadel asuva lennuvälja järgi hakati toonast asumit kutsuma rahvasuus Aste asulaks. Laoküla küla äärealadele kerkisid suured kasarmud ja haigla. Teisele poole teed ehitati kolm suurt maja ja söökla lennuväelastele. Viimane oli kiviehitis, mis elas üle sõjapäevad ning seda kasutab praegu kauplusena Saaremaa Tarbijate Ühistu. Ehitised lennuvälja läheduses hävinesid Teise Maailmasõja päevil.

1945. aastal algas Astes uuesti ehitustegevus, rajati elamuid ning teenindushooneid sõjaväelastele ja nende perekondadele. 1958. aastal valmis staabihoone (praegune Aste kool).

Sõjaväelased lahkusid Astest 1961. aasta kevadel, asula anti üle tsiviilorganitele.

Aste kool

Pärast sõjaväe lahkumist taotles tollaegse Haamse 7- klassilise kooli direktor Luise Arge kooli ületoomist Aste asulasse – staabihoonet hakati kohandama koolitöö jaoks.

Aste 8- klassiline kool alustas tööd 1. septembril 1961. aastal, mil esimeses klassis alustas õppetööd 10 õpilast. Kooli mööbel oli enamuses toodud Haamse koolimajast. Kooli õpilaste arv kasvas kiiresti – õpilasi tuli juurde ümberkaudsetest küladest. Tühjaks jäänud sõjaväelaste korteritesse kolisid kohalikud pered, kelle lapsed asusid õppima Aste koolis, lapsevanemad said tööd Kaarma Dolomiidist, kohalikus ettevõttes Juveel, Lenini nimelisest kolhoosis, Kalevi kolhoosis. Kolhoosid abistasid kooli transpordiga ja

kooliõpilased said tasuta lõuna tehase tööliste sööklast. Õpilased abistasid kolhoose kartulikoristustöödel ja metsaistutamisel.

Kooli juurde rajati direktor Ants Tederi eestvedamisel kooli park ja – aed, mis oli tollal nimetatud ka üheks kaunimaks koolipargiks Eestis ja mis siiani on heaks vaba aja veetmise kohaks aleviku rahvale.

Lisaks koolile on Astes pikka aega tegutsenud ka lasteaed.

3.2. Aleviku paiknemine

Alevik paikneb Saaremaa keskosas. Kuressaare linna ja Lääne-Saare valla keskuseni on ligikaudu 12 kilomeetrit.

Aste alevikku ümbritsevad Laoküla, Saia, Irase ja Vantri külad. Aste alevik on suhteliselt tihedalt seotud ka ca 3km kaugusel asuva Aste külaga, mille elanikud tarbivad aktiivselt alevikus pakutavaid teenuseid.

Vahekaugused maakondlikest või üleriigiliste tähtsusega teedest on minimaalsed. Aleviku lähedusest (1 km) möödub “Eurovelo” jalgrattatee marsruudil Kuressaare - Kuivastu.

Ühistransport Kuressaare linna (sõiduaeg 20 min) on väga hea. Hea asukoht ja heade ühenduste olemasolu annab aleviku arengule elujõudu ja tagab selle säilimise.

3.3. Aleviku looduslikud olud

Alevik asub suhteliselt tasase pinnamoega alal – piirnedes läänest kuivendatud Elme sooga. Põhjavesi on piirkonnas kaitsmata. Aleviku haljastuse ja heakorraga tegeleb Lääne-Saare valla haljastusbrigaad. (Lääne-Saare valla üldinfo, www.laanesaare.ee).

3.4. Aleviku majanduslikud olud

Alevikus on üks suurem tootmisbaas “Sarmet”. Ettevõttes saavad tööd 20 inimest. Astes tegutsevad lisaks veel mõned väiksemad eraettevõtted erinevatel valdkondadel. Põhiosa elanikkonnast käib tööl väljaspool alevikku. Enimlevinud töökohad paiknevad Kuressaare linnas või aleviku vahetus läheduses olevates põllumajanduslikes ettevõtetes. Alevikus on olemas põhikool, lasteaed, raamatukogu, perearsti vastuvõtupunkt, klubi, kaks kauplust, postkontor. Üha levinumaks on muutunud töötamine mandril ja välisriikides.

Asula on linnalähedane, vastuvõetavate üüri- ja küttehindadega elamupiirkond, mis sobib ka keskmise või väiksema sissetulekuga peredele. Olemas on hea transpordiühendus maakonna keskusega suhteliselt tiheda bussiliikluse näol.

3.5. Aleviku infrastruktuur

Alevikus on selgelt eristunud korterelamute ning eramajade piirkond: kokku 16 korterelamu ja 16 individuaalelamuga. Neis elab kokku 262 peret.

Majapidamiste üldilme on hea ja omanikud püüavad vastavalt võimalustele majapidamisi korrastada. Eraldi miljöövärtuseks võib pidada sõjaväelaste tarbeks ehitatud vanu korruselamuid.

Nõukogudeaegsed elektriliinid on praeguseks asendatud kaabliga. Voolukatkestusi on viimastel aastatel esinenud väga vähe.

Vee- ja kanalisatsioonisüsteemid alevikus on täielikult rekonstrueeritud aastal 2004.

Likvideerimist vajab vaid veel vana pumbajaam reoveepuhasti vahetus läheduses.

Alevikku läbiva Kuressaare-Võhma maantee servas jookseb aleviku piires ka kergliiklustee, mille pikendamist Aste küläni näeks hea meelega nii aleviku kui ka külä elanikud – seda nii ohutu liiklemise, energiasäästu kui ka vaba aja ja sportimisvõimaluste parandamise eesmärgil.

Telekommunikatsiooniühendused on head. Lääne-Saare Vallavalitsuse infotehnoloogia arengukava kohaselt on planeeritud Aste alevikku infokeskuse rajamine (<http://www.laanesaare.ee/>). Samuti tasub arendada traadita interneti püsiühenduse võimalusi. Viimasel aastal on märgatavalt paranenud mobiilside kasutamine, kuna aleviku vahetusse lähedusse paigaldati Eesti Mobiiltelefoni sidemast.

Aste lasteaed „Mömmik“ on täielikult rekonstrueeritud aastal 2008.a. – täiendavalt oleks olemas vajadus väikelastele mõeldud sõimerühma järele (1,5.a. ja vanemad). Põhikooli õppetingimused vajaks parandamist, olemasolev spordistaadion kaasajastamist. Noorte ja täiskasvanute vaba-aja veetmise võimalusi tuleks samuti parandada.

Viimastel aastatel on valla eestvedamisel aleviku heakord tunduvalt paranenud.

3.6. Elanikkond ja koostöö

Lääne-Saare Vallavalitsuse andmetel on hetkel alevikus 566 alalist elanikku. Alevikus on 90 pensionäri, 100 kooliealist last ja 350 tööelist isikut.

Elanike üldine haridustase on hea ja soodustab inimkapitali erisust ja kiiret kohanemist uues olukorras. Samas on alevikus olemas erinevate alade asjatundjaid, kellel on olemas laialdased teadmised ning oskused ja kes omavad piisavalt head elukogemust.

Murettekitav on asjaolu, et aasta aastalt suundub ühe rohkem lapsi ka põhiharidust omandama Kuressaare linna koolidesse. Õpilaste arv Aste koolis püsib ligikaudu saja õpilase juures ilmselt ka lähiaastatel, seda suuresti tänu piirkonnas paiknevatele teistele asulatele.

Kohalik klubitöö ja -ringid aitab sisustada kultuurilise poole pealt vaba aega. Töötab lauluklubi ja rahvatantsuring vanemale eale. Aktiivselt kasutatakse kooli spordivõimlat pallimängudeks. Elavdamist vajaks aleviku elanike vaheline sotsiaalne läbikäimine just seoses sellega, et enamuse ajast veedab suur osa aleviku elanikke väljaspool kodukanti (töö, õppimine).

Oluline oleks ettevõtlike inimeste abi töökohtade loomisel.

3.7. Aleviku arengutendentsid

Alevikus on viimastel aastatel tehtud rohkesti kinnisvara tehinguid: toimub korterite ost-müük. Sõltuvalt pere sissetulekust; enamasti leitakse soodsam elamispind siit alevikust. Seega muutub pidevalt nn. püsielanikkond.

Aleviku arengu huvides on oluline just kooliealistele, noortele ja peredele pakkuda vaba aja veetmise ja sisustamise mitmekesisemaid võimalusi.

4. ALEVIKU VAJADUSED

4.1. Arenguvajadus

Arengujõulise ja perekeskse aleviku säilimiseks on esmatähtis:

1. **arendada välja noortekeskus.** Noortel peab olema eesmärgistatud vaba aja veetmise võimalus, koht kuhu kokku tulla. Selleks tuleb leida sobivad ruumid lauamängude ja muu vaba aja sisustamiseks võimalust pakkuvate võimaluste jaoks.
2. **korrastada spordiväljakud:** Olemas olevad väljakud tuleb korrastada ja laiendada nende kasutust, luues juurde rula ning rulluisu väljaku, kompleksi kuuluks kindlasti ka laste mänguväljak, mis vajab hädasti renoveerimist.

rajada aleviku kiigeplats. Astes puudub koht väliste rahvaürituste korraldamiseks. Selleks otstarbeks tuleb rajada kiigeplats koos tuletegemise võimalusega (nt jaanipäevade tähistamiseks).

5. ALEVIKU TULEVIKU VISIOON

Alevik peab arenema ja seda just läbi inimeste. Aste areng on suunatud eelkõige inimsõbralikule elule ning tervetele ja hoolitsetud peredele. Kuna riik algab perekonnast, siis Aste areng algab eelkõige perekesksetest ning korrastatud kodukohast.

Lähitulevikus (1-5 aastat) tahame Aset näha kohana, kus on meeldiv elada erinevatesse vanuserühmadesse kuuluvatel inimestel ning kus on tagatud turvalisus, tervislik elukeskkond ja erinevatele huvigruppidele tegutsemiseks võimalused.

Sellises suunas toimuv areng ja elanike vabaaja veetmise mitmekesistamine paneb alevikus otsima uusi võimalusi eraettevõtluse käivitamiseks või olemasoleva arendamiseks.

6. ALEVIKU ARENGUEELISTUSED

Aste elanikel puudub ühtekuuluvustunne. Eraklikkus ja teadmatus toimuvast tekitavad arengut pidurdava tendentsi. Naaber ei suhtle naabriga, või veel hullem: alevikuelanikud ei tunne üksteist.

Enne arengueelistuste koostamist on läbi viidud aleviku kohta SWOT-analüüs. See analüüs kaardistab aleviku arengu tugevad küljed ning annab teada probleemsematest kohtadest ja suundadest, millest on hea juhinduda arengueelistuste tegevuskava koostamisel.

Plussid	Miinused
<input type="checkbox"/> Asukoht <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Vaheatus läheduses on: <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Kuressaare linn <input type="checkbox"/> kool ja lasteaed <input type="checkbox"/> kauplused <input type="checkbox"/> bussipeatus <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Hea ühistranspordi kasutamise võimalus <input type="checkbox"/> Töökohtade lähedus <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Kuressaare linn <input type="checkbox"/> Saare Dolomiit <input type="checkbox"/> põllumajanduslikud ettevõtted <input type="checkbox"/> Hea teedevõrgustik <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> maakonnasisesed teed ja riigitähtsad teed <input type="checkbox"/> "EuroVelo" marsruut möödub alevikust <input type="checkbox"/> Korrastatud haljastus	Ettevõtlus kohapeal peaaegu puudub <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtlike inimeste vähesus Puudub noortekeskus Elanikel vajadus vaba aja eesmärgistatud sisustamisele Huvihariduse mitmekesistamine ja võimaluste pakkumine Aleviku sisene teedevõrgustik vajab uuendamist
Võimalused ja Vajadused	Võimalikud ohud
<input type="checkbox"/> Ettevõtluse arendamine <input type="checkbox"/> Vaba aja sisustamine <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Spordivõimaluste laiendamine <input type="checkbox"/> mänguväljaku renoveerimine 	<ul style="list-style-type: none"> • Tööpuuduse kasv Turvalisuse vähenemine piirkonnas Alaeliste õigusrikkumiste kasv

SWOT-analüüs näitab, et Aste asukoht on väga hea ja aleviku infrastruktuuri arendamisega on võimalus viia miinused miinimumini, mis soodustab kindlasti tulevikus uute ja aktiivsete elanike elukohtade lisandumist antud piirkonda. See omakorda lisab maksujõuliste elanike hulka valla territooriumil, mis toob tulu kohalikule omavalitsusele.

Aste elanikkond näeb oma kodualeviku arengueelistustena eelkõige alljärgnevat tegevusi ning rajatiste väljaehitamist:

I etapp

1. Staadionimaja väljaehitamine

- hoone sisetööd
 - inventari ruumi remont
 - olmeruumide väljaehitamine
- liitumine vee- ja kanalisatsioonisüsteemiga

II etapp

1. Noortekeskuse väljaehitamine

- lauamängude soetamine
- arvutite soetamine
- interneti püsühenduse paigaldamine

III etapp

1. Staadioni uuendamine

- jooksuraja uuendamine
- tõuke, heite ja viskealade paikade korrastus
- palliväljakute korrastamine
- pealtvaatajate istekohtade rajamine

IV etapp

1. Mänguväljaku renoveerimine

- olemasoleva spordiväljaku korrastustööd
- rulluisu- ja rulaplatsi rajamine
- lastele liivakastide, turnimisredelite, kiikede, pinkide paigaldamine

V etapp

1. Aleviku kiigeplatsi rajamine

- lõkkeplatsi rajamine
- laudade-pinkide paigaldamine
- kiige ehitamine
- elektrivarustuse lahendamine

Aleviku peamiseks prioriteediks on elanikele mitmekülgse tegevuse võimaluse ja vabaaja sisustamise võimaluse pakkumine.

Esimese arengueelistusena nähakse Astes alevikukeskuse väljaarendamist. See parandab kohalike elanike erinevate vanusegruppide läbikäimist, mis soodustab aleviku terviklikku arengut. Tekkiv keskus annab igale elanikule juurde palju vaba aja sisustamise võimalusi. Alevik on lasterikas ja see pakub lastele ja noorukitele võimalusi tegeleda spordiga, lauamängudega, kasutada internetiteenust, suhelda teiste eakaaslastega, korraldada

ühiseid spordi- ja teisi vabaajäiritusi. Kuna alevikust on sirgunud mitmeid maakonna ja riigi tasemel sportlasi, siis spordivõimaluste laiendamine tooks noortele taas indu tegeleda oma füüsiliste võimete arendamisega.

7. ALEVIKU arenduse tegevuskava

7.1. Alevikuarenduse tegevuskava

Aste aleviku arengukava näeb esimese ettevõtmisena ette staadioni hoone renoveerimist, sealhulgas ka hoonesse noortekeskuse rajamist ja staadioni korrastamist. Kuna see ettevõtmine on piisavalt suuremahuline ja majanduslikult kulukas, on esimene seisukoht leida finantsilist tuge. Samas on elanikud andnud lubaduse vabatahtlike töötundide korrastamist igati toetada.

Planeeritavad tegevused	Võimalik rahastamisallikad	Toetaja	Tähtaeg
1. Noortekeskuse väljaehitamine	MAK3.2, KOP	Lääne-Saare vald	20012
<input type="checkbox"/> interneti püsiühendus <input type="checkbox"/> arvutite soetamine <input type="checkbox"/> inventar			
2. Staadioni korrastamine	MAK3.2	Lääne-Saare vald	20012
<input type="checkbox"/> jooksuraja uuendamine <input type="checkbox"/> tõuke, heite ja viskealade paikade korrastus <input type="checkbox"/> palliväljakute korrastamine pealtvaatajate istekohtade rajamine			
3. Mänguväljaku renoveerimine	MAK3.2, LEADER, KOP	Lääne-Saare vald	20011
<input type="checkbox"/> olemasoleva spordiväljaku korrastustööd <input type="checkbox"/> rulluisu- ja rulaplatsi rajamine lastele liivakastide, turnimisredelite, kiikede, pinkide paigaldamine			
4. Aleviku kiigeplatsi rajamine	SAPARD	Lääne-Saare vald	20013
<input type="checkbox"/> lõkkeplatsi rajamine <input type="checkbox"/> laudade-pinkide paigaldamine <input type="checkbox"/> kiige ehitamine elektrivarustuse lahendamise			

Peale staadionihoone renoveerimist, osaliselt noortekeskuseks arendamist ja staadioni korrastamist on teises järjekorras spordiplatside korrastamine ja uuendamine. Olemas olevad väljakud tuleb korrastada ja laiendada nende kasutust, luues juurde rula

ning rulluisu väljaku, kompleksi kuuluks kindlasti ka laste mänguväljak, mis vajab hädasti renoveerimist.

Peale ehitusprojekti koostamist, nõuete täpset määratlemist ja pakkumiste esitamist selgub tööde tegelik maht ja projektide täpne maksumus.

8. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE

Arengukava elluviimise ja projektide eest vastutavad isikud on MTÜ Aste Astmelt Edasi juhatuse liikmed, kes teevad tihedalt koostööd Lääne-Saare valla ametnikega. Rahalist tuge soovib alevik taotleda nii MAK3.2, LEADER ning KOP toetusfondide ja meetmete, erinevate toetusprogrammide kaudu ning Lääne-Saare valla toetusena valla eelarvest.

9. LÕPPSÕNA

Soodsa elu- ja ettevõtluskeskkonna loomine, kogu piirkonna tasakaalustatud arengu kindlustamine, keskkonnasõbralike eluviiside arendamine ning piirkondlike traditsioonide säilitamine on arengukava üldmissioon. Et selleni jõuda, on vaja kogu elanikkonna ja koduvalla tihedat koostööd ning üksteise toetust.

Tiheda koostöö tulemusena ning koostatud ja läbiviidud arendusprojektide kaudu on Aste koht, kuhu soovitakse investeerida ning kuhu jäädakse elama, kus on arenenud ühistegevus läbi mille on erinevatest tegevustest haaratud väga erinevad vanusegrupid. Sellega kaasnevalt muutub alevik arenguvõimeliseks ning tugevaks ja turvaliseks elupaigaks kõigile põliselanikele ja suvitajatele, pakkudes eelkõige elanikkonnale kindlat ja turvalist elukeskkonda. Heakorrastatud alevik annab seevastu tunnistust elanike tublidusest ning pakub silmarõõmu ja meelerahu nii läbisõitvatele turistidele kui ka alalistele elanikele.